

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2018 m. rugsėjo 13 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Vartotojų apsauga – Direktyva 93/13/EB – Nesąžiningos sąlygos sutartyse su vartotojais – Direktyva 2008/48/EB – Mokėjimo įsakymo išdavimo remiantis paprastuoju vekseliu, kuriuo užtikrinami iš vartojimo kredito sutarties kylantys reikalavimai, procedūra“

Byloje C-176/17

dėl *Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich I Wydział Cywilny* (Semianovicų apylinkės teismo 1-asis civilinių bylų skyrius, Lenkija) 2017 m. vasario 17 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2017 m. balandžio 6 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Profi Credit Polska S.A. w Bielsku Białej

prieš

Mariusz Wawrzosek

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kuriį sudaro kolegijos pirmininkas M. Ilešič, teisėjai A. Rosas, C. Toader (pranešėja), A. Prechal ir E. Jarašiūnas,

generalinė advokatė J. Kokott,

posėdžio sekretorė R. Šereš, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2018 m. kovo 1 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna, B. Czech ir S. Żyrek,
- Europos Komisijos, atstovaujamos A. Cleenewerck de Crayencour, K. Herbout-Borcza, G. Goddin ir N. Ruiz García,

susipažinęs su 2018 m. balandžio 26 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

* Proceso kalba: lenkų.

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) 6 straipsnio 1 dalies ir 7 straipsnio 1 dalies, taip pat dėl 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinančios Tarybos direktyvą 87/102/EEB (OL L 133, 2008, p. 66, ir klaidų ištaisymai OL L 207, 2009, p. 14; OL L 199, 2010, p. 40, ir OL L 234, 2011, p. 46) 17 straipsnio 1 dalies ir 22 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant *Profi Credit Polska* ir Mariusz Wawrzosek ginčą dėl prašymo išduoti mokėjimo įsakymą pagal paprastąjį vekselį, šio asmens išrašytą dėl sumų, mokėtinų pagal minėtos įmonės suteiktos vartojimo paskolos sutartį.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 93/13

- 3 Direktyvos 93/13 dvidešimt ketvirtoje konstatuojamojoje dalyje numatyta: „<...> valstybių narių teismai arba administracinės institucijos privalo disponuoti pakankamomis bei veiksmingomis priemonėmis apsaugojant nuo nuolatinio nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais taikymo.“
- 4 Remiantis Direktyvos 93/13 1 straipsnio 1 dalimi šia direktyva siekiama suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus, susijusius su nesąžiningomis sąlygomis pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudaromose sutartyse.
- 5 Šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalis išdėstyta taip:

„Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.“
- 6 Tos pačios direktyvos 6 straipsnio 1 dalis išdėstyta taip:

„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose [kad sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju, naudojamos nesąžiningos sąlygos nacionalinės teisės aktuose nustatytomis sąlygomis] nebūtų privalomos vartotojui ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.“
- 7 Šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuočių pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais.“

Direktyva 87/102/EEB

- 8 1986 m. gruodžio 22 d. Tarybos direktyvos 87/102/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su vartojimo kreditu, suderinimo (OL L 42, 1987, p. 48; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 326) 10 straipsnyje buvo numatyta:

„Valstybės narės, kuriose vartotojui pagal kredito sutartis leidžiama:

- a) mokėti vekseliais, įskaitant skolos raštus,
- b) užtikrinti prievolę vekseliais, įskaitant skolos raštus ir čekius,

užtikrina, kad šiomis priemonėmis taip besinaudojantis vartotojas būtų tinkamai apsaugotas.“

Direktyva 2008/48

- 9 Kaip nurodyta Direktyvos 2008/48 1 straipsnyje, ja siekiama suderinti tam tikrus valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su vartojimo kredito sutartimis, aspektus.

- 10 Šios direktyvos 3 straipsnio c dalyje „kredito sutartis“ apibrėžiama kaip „sutartis, pagal kurią kreditorius suteikia arba įsipareigoja suteikti vartotojui kreditą atidėtojo mokėjimo, paskolos forma arba kitu panašiu finansiniu būdu, išskyrus sutartis dėl tos pačios rūšies nuolatinio paslaugų teikimo ar prekių tiekimo, kai vartotojas už tokias paslaugas ar prekes moka dalimis jų teikimo ar tiekimo metu“.

- 11 Šios direktyvos 17 straipsnio „Teisių perleidimas“ 1 dalyje nustatyta:

„Jei kreditoriaus teisės pagal kredito sutartį arba pati sutartis yra perleidžiamos trečiajai šaliai, vartotojas turi teisę pasinaudoti prieš teisių perėmėją bet kokia gynybos, kuria jis galėjo naudotis prieš pirminį kreditorių, priemone, taip pat ir tarpusavio reikalavimų įskaitymo teise, kai tai leidžiama atitinkamoje valstybėje narėje.“

- 12 Tos pačios direktyvos 22 straipsnio „Suderinimas ir šios direktyvos privalomas pobūdis“ 1 dalyje nustatyta:

„Kadangi šioje direktyvoje pateikiamos suderintos nuostatos, valstybės narės negali toliau taikyti arba priimti savo nacionalinės teisės aktų nuostatų, besiskiriančių nuo nustatytų šioje direktyvoje.“

- 13 Direktyvos 2008/48 29 straipsnyje numatyta, kad Direktyva 87/102 panaikinama nuo 2010 m. birželio 11 d.

Lenkijos teisė

- 14 1964 m. lapkričio 17 d. *ustawa – Kodeks postępowania cywilnego* (Įstatymas dėl Civilinio proceso kodekso; *Dz. U.* 1964, Nr. 4, suvestinė redakcija su pakeitimais; toliau – *kpc*) 484¹ straipsnyje nustatyta:

„<...>

2. Teismas priima sprendimą pagal mokėjimo įsakymo išdavimo procedūrą remdamasis rašytiniu prašymu, pateiktu dokumente dėl bylos iškėlimo.

3. Byla nagrinėjama nerengiant žodinės proceso dalies. <...>“

15 Šio kodekso 485 straipsnio 2 dalyje nurodyta:

„Teismas taip pat išduoda mokėjimo įsakymą, skirtą asmeniui, įsipareigojusiam pagal tinkamai užpildytą vekselį <...>, kurio tikrumas ir turinys nekelia abejonių.“

16 Minėto kodekso 486 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Tuo atveju, jeigu sąlygos priimti mokėjimo įsakymą yra nepakankamos, pirmininkas nustato teismo posėdžio datą, išskyrus atvejus, kai byla gali būti nagrinėjama nerengiant žodinės proceso dalies.“

17 *Kpc* 491 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Išduodamas mokėjimo įsakymą, teismas nurodo, kad skolininkas per dvi savaites nuo mokėjimo įsakymo įteikimo turi įvykdyti visą reikalavimą ir padengti išlaidas arba per šį terminą pateikti prieštaravimą.“

18 Šio kodekso 492 straipsnyje nurodyta:

„1. Mokėjimo įsakymas nuo jo išdavimo momento yra užtikrinimo priemonė, kuri yra vykdytina nepadarius vykdomojo įrašo. <...>

<...>

3. Pagal vekselį išduotas mokėjimo įsakymas <...> tampa vykdytinas iš karto pasibaigus reikalavimo įvykdymo terminui. Prieštaravimo atveju teismas atsakovo prašymu gali sustabdyti įsakymo vykdymą <...>“

19 Minėto kodekso 493 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Prieštaravimo pareiškimas pateikiamas įsakymą išdavusiam teismui. Pareiškime atsakovas turi patikslinti, ar ginčija visą teismo įsakymą, ar jo dalį, išdėstyti pagrindus, kurie turi būti nurodyti prieš pradėdant nagrinėti bylą iš esmės (vėliau pateikti pagrindai laikomi nepriimtinais), nurodyti faktines aplinkybes ir įrodymus. <...>“

20 1964 m. balandžio 23 d. *ustawa – Kodeks cywilny* (Įstatymas dėl Civilinio kodekso) (*Dz. U.*, 1964 m., Nr. 16; suvestinė redakcija su pakeitimais; toliau – Civilinis kodeksas) 385¹ straipsnyje numatyta:

„1. Vartotojui nėra privalomos su vartotoju sudarytos sutarties sąlygos, dėl kurių nebuvo atskirai derėtasi, jei pagal jas jo teisės ir pareigos aiškinamos nukrypstant nuo gerų papročių, iš esmės pažeidžiant vartotojo interesus (neteisėta sutarties sąlyga). Tai netaikoma nuostatoms, kuriomis apibrėžiami pagrindiniai šalių įsipareigojimai, įskaitant kainą arba užmokestį, jeigu jų formuluotė nėra dviprasmiška.

2. Jeigu pagal šio straipsnio 1 dalį sutarties nuostata nėra privaloma vartotojui, šalims yra privalomos likusios sutarties nuostatos.

<...>“

21 Iš dalies pakeisto *ustawa prawo wekslowe* (1936 m. balandžio 28 d. Vekselių įstatymas) (*Dz. U.*, 1936 m., Nr. 37) 101 straipsnyje nurodyta:

„Paprastajame vekselyje pateikiami tokie duomenys:

1) pavadinimas „paprastasis vekselis“ pačiame dokumento tekste paprastojo vekselio išrašymo kalba;

- 2) besąlyginis įsipareigojimas sumokėti nurodytą pinigų sumą;
- 3) mokėjimo terminas;
- 4) mokėjimo vieta;
- 5) asmens, kurio naudai ar nurodymu turi būti atliktas mokėjimas, pavadinimas (vardas, pavardė);
- 6) paprastojo vekselio išrašymo data ir vieta;
- 7) paprastąjį vekselį išrašiusio asmens parašas.“

22 2005 m. liepos 28 d. *ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych* (Įstatymas dėl teismo išlaidų civilinėse bylose) (*Dz. U.*, 2005, Nr. 167) 19 straipsnio 4 dalyje nustatyta:

„Tuo atveju, jei pateikiamas prieštaravimas dėl mokėjimo įsakymo, išduoto remiantis mokėjimo įsakymo išdavimo procedūra, atsakovas turi padengti tris ketvirtadalius bylinėjimosi išlaidų.“

23 Direktyvos 2008/48 nuostatos buvo perkeltos į Lenkijos teisę 2011 m. gegužės 12 d. *ustawa o kredycie konsumencki* (Įstatymas dėl vartojimo kredito) (*Dz. U.*, 2014, Nr. 1497, suvestinė redakcija) su pakeitimais. Jo 41 straipsnyje nustatyta:

„1. <...> [V]artotojo paprastajame vekselyje <...>, išrašytame paskolos davėjui siekiant įvykdyti arba užtikrinti iš vartojimo kredito sutarties kylantį įsipareigojimą, turi būti pateikta nuoroda „neįsakomasis“ arba vartojama lygiavertė formuluotė.

2. Jeigu paskolos davėjas priima paprastąjį vekselį <...>, kuriame nėra nuorodos „neįsakomasis“, ir perleidžia šį vekselį <...> kitam asmeniui, paskolos davėjas įsipareigoja atlyginti žalą, kurią vartotojas patyrė apmokėjęs paprastąjį vekselį <...>

3. Šio straipsnio 2 dalies nuostatos taikomos ir tuo atveju, jei kitas asmuo paprastąjį vekselį arba čekį turi prieš paskolos davėjo valią.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

24 Pagal 2015 m. gruodžio 3 d. tipinę sutartį *Profi Credit Polska*, bendrovė, įsteigta Belsko-Bialoje (Lenkija) (toliau – finansų įstaiga arba kreditorė), suteikė vartojimo paskolą M. Wawrzosek (toliau – skolininkas). Šioje tipinėje sutartyje buvo numatyta sąlyga, pagal kurią reikalaujama, kad skolininkas išduotų paprastąjį vekselį siekiant užtikrinti kreditorės reikalavimus pagal šią sutartį. Taigi, šios paskolos grąžinimas buvo užtikrintas skolininko pasirašytu paprastuoju vekseliu, kuriame nebuvo nurodyta suma.

25 Skolininkui neatlikus mokėjimo, finansų įstaiga jam pranešė, kad paprastasis vekselis buvo užpildytas nurodant likusią skolos sumą. Ši įstaiga kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą su prašymu išduoti mokėjimo įsakymą, įpareigojantį skolininką sumokėti 3 268,38 Lenkijos zlotų (PLN) (apie 753 EUR) sumą, nurodytą paprastajame vekselyje. Ši finansų įstaiga prie savo prašymo pridėjo tinkamai užpildytą ir pasirašytą paprastąjį vekselį ir dokumentą dėl paskolos sutarties nutraukimo.

- 26 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad, nors bylos medžiagoje nėra nurodytos tipinės sutarties sąlygos, jam žinomos šios sutarties nuostatos, pagal kurias reikalaujama, kad skolininkas išduotų paprastąjį vekselį kaip skolos grąžinimo užtikrinimo priemonę. Jis teigia, kad ši nuostata yra vienodai suformuluota visose *Profi Credit Polska* sudarytose paskolos sutartyse, dėl kurių šis teismas jau yra gavęs kelis prašymus dėl mokėjimo įsakymų išdavimo.
- 27 Šis teismas nurodo, kad ši mokėjimo įsakymo procedūra, grindžiama paprastaisiais vekseliais, yra dažnai naudojama Lenkijos ūkio subjektų siekiant išieškoti jų skolas. Paplitusi praktika, kad prie tokio prašymo pridedamas tik tinkamai užpildytas paprastas vekselis, o kiti dokumentai, patvirtinantys sutartinio santykio buvimą prieš užpildant paprastąjį vekselį (toliau – sutartinis santykis), įskaitant vartojimo kredito sutartį, nėra pateikiami.
- 28 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, jog mokėjimo įsakymo procedūra grindžiama prielaida, kad ieškovės reikalavimo pagrįstumą rodanti faktinė situacija visiškai paremta prie prašymo pridėtais ir *kpc* 485 straipsnyje nurodytais dokumentais, įskaitant paprastąjį vekselį. Todėl išduodant mokėjimo įsakymą pakanka įvertinti, ar paprastas vekselis buvo tinkamai surašytas, laikantis iš dalies pakeisto Vekselių įstatymo 1, paskesniuose ir 101 straipsniuose nurodytų sąlygų.
- 29 Šis teismas pažymi, kad pagal taikytinus nacionalinės teisės aktus mokėjimo įsakymo išdavimo procedūra vyksta dviem etapais. Pirmajame etape paprastojo vekselio galiojimo vertinimas, jei jį gali atlikti pats teismas, į kurią kreipiamasi, *ex officio* apsiriboja jo atitikties formaliems reikalavimams vertinimu, nes pagal *kpc* 485 straipsnio 2 dalį teismas išduoda mokėjimo įsakymą „pagal tinkamai užpildytą paprastąjį vekselį <...>, kurio tikrumas ir turinys nekelia abejonių“. Jei skolininkas, išrašęs paprastąjį vekselį, pateikė prieštaravimą dėl mokėjimo įsakymo, antrajame etape jis gali ginčyti ne tik paprastajame vekselyje nurodytą įsipareigojimą, bet ir egzistuojantį sutartinį santykį, įskaitant, pavyzdžiui, vartojimo kredito sutartį.
- 30 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar mokėjimo įsakymo išdavimo procedūra, vykdoma remiantis paprastuoju vekseliu, atitinka Direktyvą 93/13.
- 31 Šio teismo teigimu, ši byla skiriasi nuo bylų, kuriose priimti 2012 m. birželio 14 d. Sprendimas *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349) ir 2016 m. vasario 18 d. Sprendimas *Finanmadrid EFC* (C-49/14, EU:C:2016:98) ir kuriose nacionaliniai teismai savo žinioje turėjo sutartinius dokumentus, nustatančius šalių teises ir pareigas, todėl turėjo galimybę nurodyti, kad negali būti taikomos šiuose dokumentuose įtvirtintos nesąžiningos sąlygos.
- 32 Minėtas teismas teigia, kad, nagrinėdamas bylą, jis turi įvertinti tarp šalių egzistuojantį teisinį santykį, tačiau tik tiek, kiek jis susijęs su paprastuoju vekseliu. Jis nurodo, kad pagal taikytinus nacionalinės teisės aktus jo vykdoma kontrolė gali apimti tik paprastojo vekselio turinį. Taigi, nors jam yra žinomas sutartinis santykis, remiantis nacionaline teise jis negali vertinti tokį sutartinį santykį nustatančių dokumentų. Todėl tik pačiam vartotojui pateikus prieštaravimą dėl išduoto mokėjimo įsakymo gali būti konstatuotas toks galimai nesąžiningas tam tikrų sąlygų pobūdis ar informavimo pareigos nesilaikymas.
- 33 Šiomis aplinkybėmis *Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich I Cywilny* (Semianovicų apylinkės teismo 1-asis civilinių bylų skyrius, Lenkija) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar Direktyvos 93/13 <...> nuostatas, ypač jos 6 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnio 1 dalį, ir Direktyvos 2008/48 nuostatas, ypač jos 17 straipsnio 1 dalį ir 22 straipsnio 1 dalį, reikia aiškinti taip, kad jomis įmonei (paskolos davėjai) draudžiama reikšti reikalavimą vartotojui (paskolos gavėjui), patvirtintą tinkamai užpildytu paprastuoju vekseliu, pasinaudojant mokėjimo įsakymo procedūra, apibrėžta [Civilinio proceso kodekso] 485 straipsnio 2 dalyje ir paskesniuose straipsniuose, siejant šias

nuostatas su [2011 m. gegužės 12 d. Įstatymo dėl vartojimo kredito] 41 straipsniu, pagal kuriuos nacionalinis teismas gali tikrinti tik vekseliu priimto įsipareigojimo galiojimą, atsižvelgdamas į formalius vekseliui keliamus reikalavimus, tačiau nenagrinėja sutartinio santykio?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 34 Pirmiausia reikia pažymėti, kad Direktyvos 2008/48 17 straipsnio 1 dalyje daroma nuoroda į kreditoriaus teisių perleidimą trečiajai šaliai, tačiau pagrindinėje byloje nagrinėjamos aplinkybėmis paprastojo vekselio gavėjas ir kreditorius yra tas pats juridinis asmuo.
- 35 Be to, nors Direktyvos 87/102, kuri buvo panaikinta Direktyva 2008/48, 10 straipsnyje buvo minimi paprastieji vekseliai, kaip savo išvados 34 ir paskesniuose punktuose nurodė generalinė advokatė, Direktyvos 2008/48 nuostatose nebėra nuorodos į šias priemones.
- 36 Kadangi Direktyva 2008/48 nebuvo suderinta sritis, susijusi su paprastaisiais vekseliais kaip vartojimo kredito užtikrinimo priemonėmis, šios direktyvos 22 straipsnio 1 dalis taip pat nėra taikoma tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje.
- 37 Todėl į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimą bus atsakyta atsižvelgiant tik į Direktyvos 93/13 nuostatas.
- 38 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad jomis draudžiamos tokios nacionalinės teisės nuostatos, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, leidžiančios išduoti mokėjimo įsakymą, grindžiamą formos reikalavimus atitinkančiu paprastuoju vekseliu, užtikrinančiu įpareigojimus, kylančius iš vartojimo kredito sutarties, tuomet, kai teismas, į kurį kreiptasi dėl mokėjimo įsakymo išdavimo, neturi teisės vertinti, ar šios sutarties sąlygos yra nesąžiningos.
- 39 Visų pirma primintina, kad pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį valstybės narės nustato, kad sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju, naudojamos nesąžiningos sąlygos nacionalinės teisės aktuose nustatytais sąlygomis nebūtų privalomos vartotojams.
- 40 Atsižvelgiant į viešojo intereso – vartotojų, kurių padėtis yra prastesnė nei pardavėjų ar tiekėjų, apsaugos – pobūdį ir svarbą, Direktyva 93/13 valstybės narės, kaip matyti iš jos 7 straipsnio 1 dalies, siejamos su jos dvidešimt ketvirta konstatuojamąja dalimi, įpareigojamos numatyti tinkamas ir veiksmingas priemones, „užkertančias kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais“ (2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Gutiérrez Naranjo ir kt.*, C-154/15, C-307/15 ir C-308/15, EU:C:2016:980, 56 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 41 Tuo tikslu nacionalinis teismas privalo paprasčiausiai netaikyti nesąžiningos sutarties sąlygos, kad ji nesukeltų privalomų padarinių vartotojui, bet neturi teisės pakeisti jos turinio (2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Gutiérrez Naranjo ir kt.*, C-154/15, C-307/15 ir C-308/15, EU:C:2016:980, 57 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 42 Šiomis aplinkybėmis pirmiausia reikia pabrėžti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją nacionalinis teismas turi *ex officio* vertinti sutarties sąlygas, patenkančias į Direktyvos 93/13 taikymo sritį, nesąžiningumą ir taip kompensuoti nelygybę tarp vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo, kai tik jam žinomos šiuo tikslu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės (šiuo klausimu žr. 2016 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Radlinger ir Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, 52 punktą ir jame nurodomą jurisprudenciją ir 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Gutiérrez Naranjo ir kt.*, C-154/15, C-307/15 ir C-308/15, EU:C:2016:980, 58 punktą).

- 43 Teisingumo Teismas jau turėjo progą byloje, kuriose priimti 2012 m. birželio 14 d. Sprendimas *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349), 2016 m. vasario 18 d. Sprendimas *Finanmadrid EFC* (C-49/14, EU:C:2016:98) ir 2016 m. birželio 21 d. Nutartis *Aktiv Kapital Portfolio* (C-122/14, nepaskelbta Rink., EU:C:2016:486), nurodyti, kad tai taikytina ir mokėjimo įsakymo išdavimo procedūrai, kaip yra pagrindinės bylos aplinkybių atveju.
- 44 Iš tiesų šia direktyva vartotojui suteiktų teisių veiksmingą apsaugą galima užtikrinti tik tuomet, kai pagal nacionalinę proceso sistemą, vykstant mokėjimo įsakymo išdavimo procedūrai arba mokėjimo įsakymo vykdymo procedūrai, galima *ex officio* patikrinti, ar atitinkamoje sutartyje nėra potencialiai nesąžiningų sąlygų (šiuo klausimu žr. 2016 m. vasario 18 d. Sprendimo *Finanmadrid EFC*, C-49/14, EU:C:2016:98, 46 punktą ir 2016 m. birželio 21 d. Nutarties *Aktiv Kapital Portfolio*, C-122/14, nepaskelbta Rink., EU:C:2016:486, 30 punktą).
- 45 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad mokėjimo įsakymo išdavimo procedūros pirmajame etape jis gali vertinti tik vekseliu, t. y. paprastuoju vekseliu, grindžiamą santykį ir negali vertinti sutartinio santykio.
- 46 Be to, šis teismas nurodo, kad nedisponuoja visomis faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis, susijusiomis su nagrinėjama paskolos sutartimi.
- 47 Iš to matyti, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, nacionalinis teismas negali įvertinti, ar sutarties sąlyga yra nesąžininga, kol šiuo klausimu neturi informacijos apie visas faktines ir teises aplinkybes.
- 48 Antra, toliau dėl pirmojo procedūros etapo Lenkijos vyriausybė tvirtina, kad pagal *kpc* 486 straipsnio 1 dalį, kai sąlygos priimti mokėjimo įsakymą yra nepakankamos, prašymą nagrinėjančio konkrečios sudėties teismo pirmininkas nustato teismo posėdžio datą, išskyrus atvejus, kai byla gali būti nagrinėjama nerengiant žodinės proceso dalies. Kai nustatoma teismo posėdžio data, remiantis įprasta ar specialia jai taikoma procedūra organizuojama žodinė procedūros dalis, o tai leidžia išnagrinėti ir vekseliu grindžiamą santykį, ir sutartinį santykį, įskaitant vartojimo kredito sutartį.
- 49 Viena vertus, kaip matyti iš šios nuostatos formuluotės, prašymą nagrinėjančio konkrečios sudėties teismo pirmininkas įgaliojimu nustatyti teismo posėdžio datą, nukrypstant nuo taisyklės, pagal kurią, kaip numatyta *kpc* 484¹ straipsnyje, byla nagrinėjama nerengiant žodinės proceso dalies, gali pasinaudoti tik „kai sąlygos priimti mokėjimo įsakymą yra nepakankamos“.
- 50 Kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pagrindinėje byloje ši sąlyga neįvykdyta.
- 51 Kita vertus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad per pirmąjį procedūros etapą remiantis *kpc* 485 straipsnio 2 dalimi jo kompetencija apsiriboja paprastojo vekselio atitikties formaliems reikalavimams vertinimu. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad jo nagrinėjamoje byloje aptariamas paprastasis vekselis yra galiojantis.
- 52 Bet kuriuo atveju, nors remiantis SESV 267 straipsniu Teisingumo Teismas yra kompetentingas apibrėžti iš Direktyvos 93/13 7 straipsnio kylančius kriterijus, leidžiančius *ex officio* įvertinti iš direktyvos kylančių pareigų vykdymą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar tokia nuostata, kaip *kpc* 486 straipsnio 1 dalis, sukuria tokią situaciją.
- 53 Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad teisinio santykio, kylančio iš vartojimo kredito sutarties, vertinimas galimas tik jeigu vartotojas pateikia prieštaravimą dėl mokėjimo įsakymo.

- 54 Taigi, nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme vykstanti procedūra yra susijusi tik su jos pirmuoju etapu, kaip savo išvados 28 punkte pažymėjo generalinė advokatė, ši procedūra vis tiek turi būti vertinama kaip visuma, įskaitant tiek pirmąjį etapą iki prieštaravimo pateikimo, tiek ir tolesnį antrąjį etapą.
- 55 Kiekvienas atvejis, kai kyla klausimas, ar nacionalinės procesinės nuostatos daro įtaką teisei į veiksmingą teisinę gynybą, turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į šios nuostatos vaidmenį visame procese, jo eigą ir ypatumus įvairiose nacionalinėse institucijose (šiuo klausimu žr. 2016 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Radlinger et Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, 50 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 56 Reikėtų pažymėti, kad prasidėjus antrajam procedūros etapui, t. y. kai vartotojas pateikia prieštaravimą dėl mokėjimo įsakymo, nacionalinis teismas gali disponuoti faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis, reikalingomis *ex officio* įvertinti, ar sutarties sąlyga, kuri patenka į Direktyvos 93/13 taikymo sritį, nėra nesąžininga.
- 57 Nors Teisingumo Teismas kelis kartus, atsižvelgdamas į Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje ir 7 straipsnio 1 dalyje nustatytus reikalavimus, nurodė, kaip konkrečiai nacionalinis teismas turi užtikrinti šia direktyva vartotojams suteikiamų teisių apsaugą, iš esmės Sąjungos teisėje procedūros, taikomos nagrinėjant tariamai nesąžiningas sutarties sąlygas, yra nesuderintos, todėl kiekviena valstybė narė jas nustato savo teisės sistemoje, tik turi užtikrinti, kad tokios procedūros nebūtų mažiau palankios nei reglamentuojančios panašias situacijas, kurioms taikoma vidaus teisė (lygiavertiškumo principas), ir jomis užtikrinama Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje numatyta teisė į veiksmingą teisinę gynybą (šiuo klausimu žr. 2017 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *The Trustees of the BT Pension Scheme*, C-628/15, EU:C:2017:687, 58 ir 59 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją ir 2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Sziber*, C-483/16, EU:C:2018:367, 35 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 58 Dėl lygiavertiškumo principo pažymėtina, kad, kaip savo išvados 55 punkte pažymėjo generalinė advokatė, Teisingumo Teismas neturi jokių duomenų, galinčių sukelti abejonių dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų teisės nuostatų suderinamumo su šiuo principu.
- 59 Dėl teisės į veiksmingą teisinę gynybą reikia pažymėti, kad Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalyje nustatyta pareiga numatyti procedūrinės taisyklės, leidžiančias užtikrinti Direktyva 93/13 teisės subjektams suteikiamų teisių paisymą užkertant kelią nesąžiningų sąlygų naudojimui, apima teisę į veiksmingą teisinę gynybą, taip pat įtvirtintą Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje. Teisės į veiksmingą teisinę gynybą turi būti laikomasi tiek nustatant teismus, turinčius jurisdikciją nagrinėti Sąjungos teise grindžiamus ieškinius, tiek apibrėžiant su tokiais ieškiniiais susijusias procedūrinės taisyklės (šiuo klausimu žr. 2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Sziber*, C-483/16, EU:C:2018:367, 49 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 60 Iš *kpc* 492 straipsnio ir 493 straipsnio 1 dalies matyti, kad skolininkui pareiškus prieštaravimą dėl mokėjimo įsakymo jį išdavusiame teisme toks teismas gali sustabdyti jo vykdymą.
- 61 Kaip savo išvados 77 punkte pažymėjo generalinė advokatė, norint nustatyti, ar tokia procedūra, kaip nagrinėjama šioje byloje, pažeidžia teisę į veiksmingą teisinę gynybą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, kaip tai matyti iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, ar nacionalinėje teisėje numatyti prieštaravimo procedūros ypatumai nesukelia didelės rizikos, kad atitinkami vartotojai nepateiks reikalaujamo prieštaravimo (šiuo klausimu žr. 2012 m. birželio 14 d. Sprendimo *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 54 punktą; 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 58 punktą ir 2016 m. vasario 18 d. Sprendimo *Finanmadrid EFC*, C-49/14, EU:C:2016:98, 52 punktą).

- 62 Nesant veiksmingos atitinkamos sutarties sąlygų nesąžiningumo kontrolės negalima užtikrinti, kad būtų paisoma pagal Direktyvą 93/13 suteikiamų teisių (2017 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *Banco Santander*, C-598/15, EU:C:2017:945, 46 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 63 Tinkamos ir veiksmingos priemonės, kuriomis vartotojams užtikrinama teisė į veiksmingą teisinę gynybą, turi apimti galimybę pateikti ieškinį ar pareikšti prieštaravimą laikantis pagrįstų procedūrinių reikalavimų taip, kad tokių teisių įgyvendinimui nebūtų taikomos sąlygos, visų pirma susijusios su terminais arba išlaidomis, trukdančios įgyvendinti Direktyvos 93/13 suteikiamas teises (šiuo klausimu žr. 2016 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Radlinger et Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, 46 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 64 Kaip matyti iš visos Teisingumo Teismo turimos informacijos, nors pagal *kpc* 491 ir paskesnius straipsnius per pirmąjį procedūros etapą atsakovas turi teisę ginčyti mokėjimo įsakymą, šiai teisei pareikšti prieštaravimą taikomi ypač griežti reikalavimai.
- 65 Viena vertus, remiantis *kpc* 491 straipsnio 1 dalimi terminas pateikti prieštaravimą yra dvi savaitės. Be to, pagal šio kodekso 493 straipsnio 1 dalį prieštaravimo pareiškime atsakovas turi nurodyti, ar jis ginčija nutartimi patvirtintą visą įsakymą, ar tik jo dalį, išdėstyti pagrindus (vėliau pateikti pagrindai laikomi nepriimtinais), nurodyti faktines aplinkybes ir įrodymus.
- 66 Kaip savo išvados 79 punkte pažymėjo generalinė advokatė, tokie procedūriniai reikalavimai per tokį trumpą laiką tarpą kelia didelę riziką, kad vartotojas nepareikš prieštaravimo arba kad šis bus nepriimtinas.
- 67 Kita vertus, pagal 2005 m. liepos 28 d. Įstatymo dėl teismo išlaidų civilinėse bylose 19 straipsnio 4 dalį skolininkas turi padengti tris ketvirtadalius visų bylinėjimosi išlaidų, jei pateikia prieštaravimą dėl mokėjimo įsakymo, taigi, pardavėjas ar tiekėjas turi padengti tik vieną ketvirtąją tokių išlaidų.
- 68 Kaip savo išvados 80 punkte pažymėjo generalinė advokatė, tokios išlaidos pačios savaime gali atgrasyti vartotoją nuo prieštaravimo pareiškimo. Jis yra dar nepalankesnėje padėtyje, jei bet kuriuo atveju turi padengti tris kartus didesnes išlaidas nei kita šalis.
- 69 Šiuo klausimu pažymėtina, jog yra didelė rizika, kad atitinkami vartotojai nepateiks reikalaujamo prieštaravimo arba dėl ypač trumpo šiam tikslui numatyto termino, arba dėl to, kad jie gali būti atgrasyti nuo to, kad gintų savo teises dėl išlaidų, kurių patirtų kreipdamiesi į teismą, palyginti su ginčijamos skolos suma, arba dėl to, kad jie nežino ar nesuvokia savo teisių apimties, arba dėl pardavėjų ar tiekėjų pateikto prašymo dėl įsakymo riboto turinio, taigi, dėl turimos neišsamios informacijos (šiuo klausimu žr. 2016 m. vasario 18 d. Sprendimo *Finanmadrid EFC*, C-49/14, EU:C:2016:98, 52 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija, taip pat 2016 m. birželio 21 d. Nutarties *Aktiv Kapital Portfolio*, C-122/14, nepaskelbta Rink., EU:C:2016:486, 37 punktą).
- 70 Iš to matyti, kad procedūriniai reikalavimai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, kiek pagal juos vartotojas turi per dvi savaites nuo tos dienos, kai buvo įteiktas mokėjimo įsakymas, nurodyti faktines aplinkybes ir įrodymus, kurie leistų teismui atlikti tokį vertinimą ir kurie pagal tai, kaip apskaičiuojamos bylinėjimosi išlaidos, dėl kurių vartotojas patenka į blogesnę padėtį, sukelia tokią riziką.
- 71 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad ja draudžiami nacionalinės teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, kurie leidžia išduoti mokėjimo įsakymą, paremtą galiojančiu paprastuoju vekseliu, užtikrinančiu iš vartojimo kredito sutarties kylantį reikalavimą, kai teismas, kuriam pateiktas prašymas išduoti mokėjimo įsakymą, neturi įgaliojimų vertinti, ar šios sutarties sąlygos yra nesąžiningos, nes teisės pareikšti prieštaravimą dėl tokio įsakymo įgyvendinimo tvarka neleidžia užtikrinti pagal šią direktyvą vartotojui suteikiamų teisių apsaugos.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 72 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiai nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 7 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad ja draudžiami nacionalinės teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, kurie leidžia išduoti mokėjimo įsakymą, paremtą galiojančiu paprastuoju vekseliu, užtikrinančiu iš vartojimo kredito sutarties kylantį reikalavimą, kai teismas, kuriam pateiktas prašymas išduoti mokėjimo įsakymą, neturi įgaliojimų vertinti, ar šios sutarties sąlygos yra nesąžiningos, nes teisės pareikšti prieštaravimą dėl tokio įsakymo įgyvendinimo tvarka neleidžia užtikrinti pagal šią direktyvą vartotojui suteikiamų teisių apsaugos.

Parašai.